

TOLLAS UTÁN WALESA

Igy lett a szamizdat kiadóból kft.

Szokványos könyvesstand a Fel-szabadulás téren. Egy a ma már megszámlálhatatlanul sok közül. Fel sem tűnne, ha nem látnék a pult mögött ismerős arcot. Olyan valakiét, akiről mindig úgy tudtam, hogy a könyvterjesztésnek nem ezzel a módjával foglalkozik. *Modor Adám-ról* a szamizdat kiadványok jutottak eszembe. S most íme, itt, nyílt színen a saját és mások kiadványait árulja.

– *Hogyan lett egy szamizdat kiadó-ból legális könyvkiadó a város legfor-galmasabb pontján?*

– Idén, április 28-án munkatársim-mal megalakítottuk a *Katalizátor Iroda Könyvkiadó és Könyvterjesztő Kft-t*. Gyakorlatilag azonban 1984-ben kezdtük meg működésünket. Akkor alakult meg a huszonöt év körüli fiatal értelmiségiekből a *Katalizátor* szamizdat kiadó. Lényegében most is ugyanazzal a névvel, munkatársakkal, célokkal dolgozunk. Első kiadványunk *Fejtő Ferenc: Történelem pályán* című munkája volt. Ezt még stencilezett formában s csak ezer példányban adtuk ki. Később a könyvkiadás irányába orientálód-

tunk. Csak néhány címet említek azokból az időkből: *Kovács Imre: Magyarország megszállása, Méray Tibor: Nagy Imre élete és halála, Eörsi István: Emlékezés a régi szép időkre*. Kiadványainkat főleg magánlakásokon terjesztettük, különösen a Rajk-butik 1982-es felszámolása után.

– *Hol készültek ezek a könyvek?*

– Vagy illegális nyomdáknak, vagy valamelyik állami nyomda dolgozói nyomtatták ki feketemunkában. Nem nagy – egy-kétezeres – példányszámokról volt szó.

– *A rendőrség nyilván nem jó szemmel nézte tevékenységeteket.*

– Főleg a nyomdákat keresték. Nagy-on sokszor volt házkutatás. A legnagyobbak a tavaly március 15. előtti hetekben. Akkor *Solt Ottília, Nagy Jenő, Demszky Gábor* és mások – köztük jómagam – lakásából rengeteg kiadványt vittek el, több százezer forint értékben. Leginkább az újságok, például a *Beszélő* vagy a *Hirmondó* érdekelte őket. Ezeket azóta sem adták vissza. Nem tudjuk, hogy mi lett a sorsuk, bezúrták vagy őrzik

valahol az elkobzott anyagot. Természetesen kárértétesről szó sincs, pedig csak tőlem 30 ezer forintnyi kiadványt vittek el.

– *Más retorziók?*

– Egy 1982-es rendelet szerint sajtórendészeti vétséget követtünk el, ami tízezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. Engem nyolcezer forintra büntettek. Ezenkívül mindig igyekeztek minket megfélemlíteni. Sokszor követtek feltűnően. Direkt mutogatták magukat a rendőrök, de csak akkor jöttek oda, ha az ember le akart lépni.

Volt úgy, hogy egész nap három, nyomozókkal teli autó követte valamelyikünk kocsját. Tavaly március 15. után lényegesen javult a helyzet, akkoriban nagyon sok alternatív megmozdulás volt a Jurta Színházban. Az egyik ilyenlen elkezdtem árulni a kiadványainkat. Senki nem szólt érte, így aztán rendszeresen oda jártam terjeszteni. Később rendeztünk *Beszélő-*, majd *Szamizdat-estet*. Ezen kiállítottuk az összes addig megjelent szamizdat kiadványt. Kiderült, hogy jóval száz fölött volt ezeknek a száma.

Idén levelet küldtünk *Pozsgay Imrének* és a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságának. Kértük őket, hogy szűnjön meg a cenzúra, az előzetes engedélyeztetés.

– *Nem is próbáltátok meg soha engedélyeztetni a könyveiteket?*

– Ez elveinkkel ellenkezett volna. Meggyőződésünk, hogy a kiadás csak a szerző és a kiadó ügye. Amíg külső szerv ebbe beleszól, kár is bármiféle sajtószabadságról beszélni.

– *Az illegális tevékenységről jelelmező könyvkiadásra váltottatok.*

– A társaságunk nem profitorientált. Minimális haszonnal dolgozunk. Politikai és szépirodalmi műveket adunk ki, és elsősorban szakmai, nem pedig anyagi szempontok vezetnek bennünket. Különösen a nyugati magyar szerzők műveit szeretnénk a hazai olvasók számára hozzáférhetővé tenni.

– *Mi volt az utolsó szamizdat kiadásotok?*

– *Tollas Tibor* válogatott verseskötete az idén januárban. Ennek a könyvnek az az érdekessége, hogy bár a szerző majdnem 70 éves, ez az első hazai kötete. Ma már persze legálisan árulhatjuk ezt a könyvet is.

– *Terveitek?*

– Szeretnénk újra kiadni *Kovács Imre: Magyarország megszállása* című, eddig csak szamizdatként terjesztett művét és a közeljövőben szándékunk *Lech Walesa* önéletrajzának kiadása. **Karizs Tamás**

BOSSZÚJA

hány pillanatnyi víz alatti tartózkodás esetén sem mondhatni tipikusnak. Fogazata, rágóizma, állkapcsa mára legendává foszlott, legutóbb egy poliné zoológust is elhibázott, akit pedig szívtáján ragadva sikerrel vitt a mélybe, ám fölbukkant a poliné zoológus is, mint egy víz alá nyomott, majd hirtelen elengedett parafa dugó. Sőt kétpernyi, cápaszájban történő tartózkodás után így szólt a film tekintélyes részében önmarcangolást végző másik zoológushoz:

– Ugye megmondtam, hogy az én találmányom nem döglik be?!

A filmben amúgy mindenki önmar-

cangol. Az anya elhunyt kisebb fia miatt, sőt, férje miatt is, akit szintén a cápa ölt meg. De önmarcangolt a már előbb említett szakállas báty is, mert családja elől eltitkolta, hogy az egyébként hideg vizet kedvelő állat egyszer csak megjelent a meleg vízű Bahamákon, és komoly veszedelmet jelentett. El is rabol egy fürdőzőt, amitől az önmarcangolás kiteljesedik.

Két önmarcangolás közben az ifjú kutató mindenestre víz alá száll, hogy kagylókat jelöljön állattani vizsgálat céljából, s egy ilyen alkalommal azt is megfigyelhetjük, hogy a cápa nemcsak aszalódott és erőtlenné, de szenilis is, minthogy elmulasztja fölfalni a fiatalembert akkor, amikor tehetné. Nem teszi, helyette egy tengeralattjáró vasrácsával bibelődik, így aztán versenyt kell úsznia a meglépő szakállással, ami eleve reménytelen: a szakállas gyorsabban úszik a víz alatt, mint a cápa, rá is ver uszka húsz métert, és bevágódik egy megfeneklett hajóroncsba. Az egyébként tíz-tizenkét méteres cápa még egy kétszemélyes kajútba is utánamegy, de hiába.

Minden hiába. A cápa ezen a napon nincs nyerő formában, teljesen indiszponált. S minthogy tíz közül kilenc néző különlegesen nagy odafigyeléssel sem képes megállapítani, hogy az állat mégis mitől robban föl a film végén, kézenfekvő a magyarázat: mérgében. **Kovács Zoltán**

